

UZAKTAN ÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TV DERS PROGRAMLARI BAĞLAMINDA YÖNETİMİ DEĞERLENDİRMELERİ

Aysen BAKİOĞLU*

Ertuğ CAN**

ÖZET

Bu araştırma, uzaktan öğretim öğrencilerinin tv ders programları ile ilgili uzaktan eğitim yönetimini değerlendirmelerini belirleyebilmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu 1380 uzaktan öğrenim öğrencisine uygulanmış, işaretlenmiş 1020 anket formu istatistiksel analize tabi tutulmuştur. Çalışmada, uzaktan öğretim öğrencilerinin Açıköğretim Fakültesi'nin tv ders programlarına yönelik görüşleri öğrenilerek, yöneticilerin yararlanabilecekleri öneriler geliştirilmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin çoğunluğunun tam gün ve yarım gün olmak üzere bir işte çalışmakta oldukları, yarıdan fazlasının sınıf tekrarı yaptıkları görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin %75'i tv ders programlarını izlemediğini belirtirken, %33'ü izlememe nedeni olarak tv ders programlarının yayın zamanının uygun olmadığını belirtmişlerdir. Tv ders programlarının öğrencilerin öğrenme seviyesine uygun olmadığı, ders programlarının süresinin konuları öğrenmek için yeterli olmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca, öğrencilerin çoğunluğunun çalışıyor olmaları, tv ders programlarını izlemelerini önemli ölçüde etkilemektedir. Tv ders programlarının yayın saatlerinin öğrencilerin çalışma saatlerine göre yeniden düzenlenmesi, programların süresinin artırılması, uzaktan eğitime tahsis edilecek bir tv istasyonunun kurulması, görsel öğelere yer verilmesi, geçmiş dönemlerde sınavlarda sorulan soru çözümlerinin yapılması, canlı tv ders programlarının sürekli hale getirilerek her derse ilişkin soru çözümü yapılması ve öğrencilerin katılımının sağlanması ile ilgili uzaktan eğitim yönetimi (Açıköğretim Fakültesi Dekanlığı)'nin yararlanmasına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar sözcükler: Uzaktan öğretim, eğitim yönetimi, TV ders programları.

---

* Prof. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi

** Uzman, İstanbul Bayrampaşa Uluğbey İlköğretim Okulu Rehber Öğretmeni

DISTANCE LEARNERS' EVALUATION OF MANAGEMENT WITHIN THE CONTEXT OF TV COURSE PROGRAMS

SUMMARY

This study was conducted to find out how learners in program evaluate distance management in terms of Tv programs. The questionnaire developed by the researchers was distributed to 1380 distant learners and 1020 marked questionnaire forms were statistically analysed. In the study, distant learners' opinions about Open Faculty TV Course Programs were found out and suggestions which administrators can benefit were put forward. The results of the study revealed that most of the distant students work in a full-time or part-time job and that more than half of them repeated a class. 75% of the students stated that they did not watch the programs and 33% of them mentioned the inconvenient hours of TV course programs as the reason why they did not watch them. It appeared that TV course programs were not compatible with students' learning level and that the duration of the course programs were not long enough to learn the subjects. Moreover, that most of the students work in a job affects their watching the programs considerably. In the study, recommendations that distance education administration (Open Faculty Deanship) could benefit were produced. These suggestions involve rearranging TV course program hours according to students' working time, increasing duration of the programs, establishing a TV station which might be allocated to distance education, incorporating visual items, working on questions which were asked in previous exams, solving questions in every subject making live programs constant and ensuring students' participation.

Key words: Distance curriculum, education management, TV course programs.

Günümüzde, ekonomik, sosyal, politik, teknolojik değişme ve gelişmeler ile bunların eğitim bilimine etkileri, eğitim yönetiminde alt alanları ortaya çıkarmıştır. Bu durum, birbirinden oldukça farklı özelliklere sahip olan eğitim örgütlerinin farklı yönetsel özelliklerini gündeme getirmiştir. Bu farklı yönetsel özellikler, eğitim talebinde bulunan insanların istem ve zorlamalarıyla, klasik eğitim örgütlerinden farklı şekilde yönetilmeyi gerektirmiştir. Uzaktan eğitim kurumlarının yönetimi de klâsik eğitim yönetiminin bir alt dalı olarak ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitim kurumları, klâsik eğitim kurumlarında olduğu gibi, tüm insan ve madde kaynaklarını en etkili şekilde kullanarak amaçlarını gerçekleştirilmeye çalışmaktadır (Bakioğlu ve Can, 2005).

Günümüzde, gelişen teknolojiye ayak uydurabilmek için her geçen gün daha fazla ve nitelikli bilgiye gereksinim duyulmaktadır. Gerek yükseköğretim düzeyinde karşılaşılan maliyet, arz-talep, araç-gereç ve öğretmen sorunları gerekse eğitim sistemlerinin teknolojinin baskısı altında sürekli değişmeleri ve gelişmeleri, eğitimde yeni teknolojilerin, yöntem, teknik, bilgi, araç ve gereçlerin kullanımını gerekli kılmıştır. Bununla birlikte iş yaşamının, globalleşmenin ve bunlara bağlı olarak insanların tercihleri ile öğrenen kitlesinin değişmesi paralelinde, eğitim sistemlerinde “yaşam boyu eğitim”, “uzaktan öğrenme(e-öğrenme)”,

“televizyonla eğitim”, “internet’le öğretim”, “açıköğretim”, “açık okul”, “bilgisayar destekli eğitim”, “tele konferans” sosyal birer ihtiyaç haline gelmiş bulunmaktadır (Can, 2004).

Teknolojik gelişmelerle desteklenen eğitime talebin artması, önemli baskı yaratmış ve geleneksel üniversiteleri değişime sürükleyen sebeplerin ön sıralarına yerleşmiştir. Üniversitelerin içinde yaşanan bu değişimi daha iyi anlayabilmek için üniversite dışındaki ortamın bu içsel değişimin ana kaynağı olduğunu bilmek ve anlamak gerekmektedir (Berkem, Gürdal, Bakioğlu, Erdoğan, 2001).

2001 yılı verilerine göre dünya genelinde 380 milyon insan internet kullanmakta ve her gün bu sayıya 170.000 yeni abone eklenmektedir. Günümüzde küresel bilgi her beş yılda ikiye katlanırken bunun 2020 yılında 72 günde bir olacağı tahmin edilmektedir (Staudt, Erwin, 2001, Aktaran: Kesim, 2002).

Uluslararası Uzaktan Eğitim Konseyi (International Council for Distance Education, (ICDE))’nin tahminine göre her yıl dünya da yaklaşık 10 milyon insan uzaktan öğretim sistemiyle öğrenim görmektedir (Şakar, 1997).

Bilgi toplumu niteliğini kazanmış toplumlarda uzaktan eğitim yolu ile yaşam boyu eğitim verilmektedir. Ülkemizde de bilişim teknolojilerinden yararlanarak birçok öğrenciye ve çalışana yükseköğretim şansı sağlanmaktadır. Ayrıca zaman içinde çeşitli modüler programlar açılarak halka yaşam boyu eğitim sürecinde hizmet verilmesi hedeflenmektedir. Uzaktan eğitim programında derse devam zorunluluğu olmadan İnternet aracılığıyla web ortamında öğretim hizmeti verildiğinden öğrenci hem bir işte çalışma şansına sahip olmakta hem de öğrenimine devam edebilmektedir. Uzaktan eğitiminin sağladığı faydaları aşağıdaki gibi özetleyebiliriz;

- Maliyetten tasarruf sağlanması,
- Zamandan ve mekândan tasarruf sağlanması,
- Sınıf ortamında olabileceğinden daha çok kişiye erişilebilmesi,
- Evinden dışarı çıkamayan bireylerin (özürlülerin) eğitim alabilmesi,
- Eğitim verimliliğinde artış sağlanması,
- İşitsel ve görsel tasarımlar yoluyla öğrenmede artış sağlanması,
- Bilgi ve birikimlerin paylaşılmasına olanak sağlanması,
- Kesintisiz ve sınırsız eğitim imkânı vermesi,
- Kişilerin gelişmelerinin takip edilip, değerlendirilmesi,
- Öğitmen ve öğrencinin farklı mekânda olmasına rağmen internet aracılığıyla tek veya çift yönlü iletişim kurulmasının sağlanması (<http://e.cu.edu.tr/tanitim/distEdu.asp>:27.11.2006,19:45).

Uzaktan eğitim, farklı ortamlarda bulunan öğrenci ve öğretmenlerin, öğrenme-öğretme faaliyetlerini, iletişim teknolojileri ve posta hizmetleri ile gerçekleştirdikleri bir eğitim sistemi modelini ifade eder (İşman, 1998).

Özer (1998)'e göre; Uzaktan eğitim öğrencileri, örgün eğitim öğrencilerinden çeşitli özellikleri ile farklılaşmaktadır. Yaş, öğrenim durumu, amaç, bir işte çalışıp çalışmama, evli ya da bekâr olma, güdülenme, ülke, kurum ve programlar açısından uzaktan eğitim gören öğrenciler farklılık göstermektedir. Bütün bu özelliklerin tüm öğrenciler açısından düşünülmesi yanıltıcı olabilir. Çünkü sistemde örgün eğitimdeki öğrenci özelliklerine de rastlamak mümkündür.

Uzaktan eğitim yönetimi; klâsik anlamda eğitim yönetiminden farklı düşünsel ve yönetsel beceri ve modelleri gerektirdiği düşünülmektedir. Uzaktan eğitimde, eğitim-öğretim sanal bir örgüt içinde oluşmaktadır. Bu nedenle, eğitim-öğretim ortamlarının tasarımı ve yönetiminde sanal niteliğin göz önünde bulundurulması gerekmektedir (İşman, Karşlı ve Gündüz, 2002).

Ülkemizde, 20 Temmuz 1982 de çıkarılan 41 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname, Anadolu Üniversitesi'ni "Açıköğretim" alanında eğitim yapmakla görevlendirmiştir. 2004-2005 öğretim yılında, Açıköğretim fakültesine bağlı 14 önlisans, 5 meslek eğitimi programı ile 2 lisans programı uygulanmaktadır. İşletme ve İktisat fakültelerine bağlı 5 lisans programı öğretime devam etmektedir. Bankacılık ve Sigortacılık Önlisans, Büro Yönetimi Önlisans, Dış Ticaret Önlisans, Ev İdaresi Önlisans, Halkla İlişkiler Önlisans, İş İdaresi Önlisans, Mahallî İdareler Yönetimi Önlisans, Muhasebe Önlisans, Sağlık Kurumları İşletmeciliği Önlisans, Satış Yönetimi Önlisans, Sosyal Bilimler Önlisans, Turizm ve Otelcilik Önlisans programlarına öğrenci alınmamaktadır, ancak geçmiş yıllarda bu bölümlere kayıt yaptıran öğrencilerin eğitimleri sürdürülmektedir (<http://www.aof.anadolu.edu.tr>, Ekim-2006).

Özku (2004)'a göre; Açıköğretim Fakültesi 1982-1983 öğretim yılında yaklaşık 30 bin öğrenciyle başladığı öğretimine, bugün 88 büro, 150 bin çalışan ve 850 bin öğrenciyle devam ederken, gelişen koşullara uyum sağlamak ve kendini farklı alanlarda geliştirmek isteyen örgün bölümde okuyan ya da mezun olan kişilere ikinci öğretim olanağı vermektedir. Ayrıca, 2003 yılından itibaren Jandarma ve Polis Önlisans Meslek Eğitimi programları hizmete girmiştir. Özku (2004)'a göre, bugüne kadar Açıköğretim sisteminden, 4 yıllık programlardan 193 bin 477, 2 yıllık programlardan ve özel projelerden 423 bin 087 kişi olmak üzere toplam 616 bin 564 öğrenci mezun oldu. Halen Avrupa'nın değişik ülkelerinde yaşayan yaklaşık 2 bin Türk vatandaşı Açıköğretim İktisat ve İşletme fakültelerine bağlı değişik programlarda öğrenim görmektedir. En çok tercih edilen bölümler ise 4 yıllık lisans programlarından Kamu Yönetimi, 2 yıllık önlisans programlarından da Halkla İlişkiler'dir.

1985-2002 yılları arasında İktisat Fakültesi 82.109, İşletme Fakültesi ise 112.541 mezun vermiştir. Söz konusu yıllar arasında toplam mezun sayısı 194.650'dir.1985-1986 öğretim yılında İktisat Programı'ndan 2.866, İşletme Programı'ndan ise 1.792 kişi mezun olmuştur. Bunlar Açıköğretim'in ilk mezunlarıdır. Yıllar itibarı ile en fazla mezun 2001-2002 öğretim yılında verilmiştir (Hakan ve diğerleri, 2004).

ÖSYM verileri (www.osym.gov.tr/sayisal veriler, Ekim-2004:23:46)'ne göre; 2004 yılı ÖSYS'ye başvuran aday sayısı 1.902.082 kişidir. Türkiye genelinde Açıköğretim

programlarına yerleştirilen (ek kontenjan hariç) aday sayısı ise 217.984 kişidir (%12). Türkiye geneli, Açıköğretim ve örgün eğitim kurumlarına yerleştirilen toplam aday sayısı 574.867 (%30) olarak gerçekleşmektedir. Yani, 2004 ÖSYS' ye başvuran adayların %12'si Açık öğretim programlarına, %19'u örgün eğitim programlarına yerleştirilmişlerdir. Bu veriler, Türkiye'de sayısal bakımdan Açıköğretim programlarına olan talebin önemini ortaya koymaktadır. Bu talep, öğrencilerin istekleri doğrultusunda gerçekleştirilebileceği gibi, üniversitelerin kontenjan sınırlaması nedeniyle 2004 yılında örgün eğitim görme şansını elde edemeyen 1.510.330 (%79) öğrencinin zorunlu talebi şeklinde de ortaya çıkabilir. 2004 ÖSYS ile uzaktan öğretim yapan ve kontenjan sınırlaması olmayan İşletme ve İktisat Fakültesi lisans programlarına 121.350 aday yerleştirilirken, yine kontenjan sınırlaması olmayan Açıköğretim Fakültesi önlisans programlarına ise 93.347 aday yerleştirilmiştir. Açıköğretim Fakültesine bağlı öğretim yapan ve kontenjan sınırlaması olan İngilizce Öğretmenliği ve Okulöncesi Eğitim Öğretmenliği lisans programlarına ise 2786 aday yerleştirilmiştir. Açıköğretim Fakültesine bağlı ve kontenjan sınırlaması olan Bilgi Yönetimi Önlisans programına yerleştirilen aday sayısı ise 501'dir. Görüldüğü gibi, Açıköğretim Fakültesi'nin öğrenci kitlesinin yoğunluğu bakımından verdiği öğretimin niteliğinin araştırılması önem kazanmaktadır.

Anadolu Üniversitesi uzaktan öğretim yapan fakültelerin temel öğretim hizmetleri olan; Ders Kitapları 1982, Tv Ders Yayınları 1982, Akademik Danışmanlık Hizmetleri 1982, Bilgisayar Destekli Eğitim Laboratuvarları 1994, Deneme sınavları 1999, Çokluortam CD-ROM'ları 2000 (<http://bde.anadolu.edu.tr/bde/yayinlar/pdf/semp2002-3.pdf>) ve internet tabanlı alıştırmaya yazılımları Aralık-2003 yılından beri faaliyet göstermektedir.

Açıköğretim Fakültesi'nde, yazılı gereçlerden ders kitapları, yayın yoluyla öğretimden tv-radyo programlarını, bilgisayar teknolojisine bağlı öğretimden, bilgisayar destekli eğitim (BDE), internet tabanlı deneme sınavları (e-sınav), internet tabanlı alıştırmaya yazılımları (e-alıştırma), elektronik ders kitapları (e-kitap), derslere ait video programları (e-televizyon), açıköğretim web sitesi, büro-web sitesi, yüz yüze öğretim etkinliklerinden, hafta sonu ve hafta içi danışmanlık dersleri gibi öğretim süreçlerinin var olduğu bilinmektedir. Ancak, bu öğretim süreçlerinin var olması öğretim hizmetlerinin etkin olarak yürütüldüğü veya öğrencilerin yararlanabildiği anlamı taşımamaktadır. Öğretim ortamlarının niceliksel bakımdan zengin oluşu önemli olmakla beraber, bu durumun öğretim uygulamalarındaki niteliğe katkısının araştırılması önem taşımaktadır.

Uzaktan öğretimde öğretmenin sesini duymak, karşılıklı görüşmek, anlaşılmayan konuları sormak, geri bildirim almak çoğu zaman mümkün olamamaktadır. Bu eksikliği gidermede televizyonun eğitim alanında büyük katkıları olmaktadır. Ayrıca, uzaktan öğretim öğrencilerinin geniş bir coğrafi alana yayılmış olmaları onlara ulaşmada sorunlar doğurmaktadır. Bu durumda tv, geniş kitleye aynı anda ulaşma kolaylığı sağlamaktadır. Televizyon, öğrenmenin gerçekleşmesinde fakülte hizmetleri ile öğrenci arasında araç rolü üstlenmektedir. Özellikle, basılı materyallerle gerçekleştirilen öğretim etkinliklerini desteklemekte, her türlü gelişmenin anında aktarılmasını sağlamaktadır. Televizyon, Uzaktan

öğretim öğrencilerinin derslere motive olmalarında ve ders başarılarının artırılmasında önemli bir görev üstlenmektedir.

Açıköğretim Fakültesi'nin kuruluşundan bugüne kadar lisans, önlisans ve lisans tamamlama programlarına yönelik olarak hazırlanan televizyon programı sayısı yaklaşık 5000'dir. TRT'nin 4. kanalında yayınlanan televizyon ders programlarında 508 öğretim üyesi görev almıştır. Yılda 24 hafta, haftada 37 saat ve yılda 888 saat televizyon yayını yapılmaktadır (<http://www.anadolu.edu.tr/23.11.2006>, 21:38).

Televizyon, görüntü ögesi etkin bir araç olduğundan incelenen konunun örneklerini görsel olarak zenginleştirilebilmektedir. Böylece televizyon, izleyici için yüz-yüze iletişimde olduğundan farklı bir iletişim biçimi oluşturur. Televizyon yayınının geniş bir coğrafi bölgeye yayılmış binlerce kişiye aynı anda ve tek bir birey olarak ulaşması, kişinin geleneksel eğitim-öğretimdeki öğrenci psikolojisinden uzak olarak eğitilmesini ve eğitimin bireylere yönelmesini sağlar (Curabay ve Demiray, 2002).

Bu özelliklerinin yanında televizyon, uzaktan öğretim etkinliklerinin gerçekleştirilmesinde, öğretim ortamını destekleme ve zenginleştirme, konuyla ilgili bilgi verme, konuya açıklık getirerek öğrenmeyi kolaylaştırma, konuyu özetleme, diğer öğretim materyalleri ile gerçekleştirilen öğrenmeleri destekleyerek pekiştirme, öğrencileri öğrenmeye güdüleme, öğrenci tutumlarını olgu ve olayları aktarma, konuyu geniş kitlelere, aynı anda hem göze hem de kulağa hitap ederek iletme ve geniş kitlelerin de canlı yayımlar aracılığıyla öğretim etkinliklerine katılımını sağlama gibi önemli işlevleri de gerçekleştirilmektedir. Bu özellikler, tv'nin etkili bir eğitim-öğretim faaliyetinin gerçekleştirilmesinde önemli bir iletişim-öğretim aracı olarak önemini ortaya koymaktadır. Açıköğretim Fakültesi tarafından yayınlanan tv ders programlarının bu bağlamda incelenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, uzaktan öğretim gören öğrencilerin tv ders programları ile ilgili olarak uzaktan eğitim yönetimine ilişkin değerlendirmelerini öğrenmek ve bu doğrultuda beklentilerini ortaya çıkararak çözüm önerileri geliştirmektir.

YÖNTEM

Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim, İşletme ve İktisat Fakültelerinde Uzaktan öğretim teknikleri ile öğrenim gören öğrencilerin tv ders programları bağlamında Uzaktan eğitim yönetimini değerlendirmelerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada "genel tarama modeli" kullanılmıştır.

Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evreni, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim, İşletme ve İktisat Fakültelerinde öğrenim görüp, İstanbul Aksaray, İstanbul Kadıköy, İstanbul Kartal, İstanbul Şirinevler ve İstanbul Beşiktaş bürosuna kayıtlı bulunan ve Özel bir Açıköğretim Kursuna devam eden 1610 öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise; İstanbul Aksaray, İstanbul Kadıköy, İstanbul Kartal, İstanbul Bakırköy ve İstanbul Beşiktaş ilçelerinde Özel Açıköğretim Kurslarına devam eden 1380 öğrenciden oluşmuştur.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Bu çalışmada, temel veriyi öğrencilerden alınan ve sayısal olarak elde edilen görüşler oluşturmaktadır. Araştırmanın kuramsal yapısı ile ilgili bilgiler derlendikten sonra özel kurslara devam eden 167 öğrenciye açık uçlu sorular sorulmuş ve görüşleri alınmıştır. Öğrenci görüşlerinden yola çıkılarak taslak anket formu geliştirilmiş ve 228 öğrenciye uygulanmıştır. Literatür taraması, uzman görüşü ve öğrenci görüşlerinin alınarak pilot uygulama sonucunda, anket formunun geçerli ve güvenilir olduğu kanısına varılmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Anket, toplam 1380 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama sonucunda 160 anket geri dönmemiştir. Anketlerin değerlendirilmesi aşamasında ise 200 anket değerlendirmeye alınmamıştır. Sonuç olarak, verilerin değerlendirilmesi 1020 öğrencinin anket sorularına vermiş olduğu yanıtlara göre yapılmıştır. Bu amaçla 1020 adet anketin verileri, bilgisayar ortamında SPSS.11.5 Programı yardımıyla oluşturulan veri tabanına girilmiştir. Tv ders programları ile ilgili olarak, öğrencilerin uzaktan eğitim yönetimine ilişkin görüşleri yüzde (%) ve frekans (f) yardımıyla çözümlenmiştir. Öğrencilerin tv ders programları ile ilgili olarak öğretim süreçleri bağlamında uzaktan eğitim yönetimini değerlendirmelerine yönelik görüşleri ile demografik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Kay-Kare Testi (Chi-Square Test= X^2) yardımıyla sınanmıştır. Verilerin analizinde $p < .05$ anlamlılık düzeyi alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yarıdan fazlası erkek, büyük bir çoğunluğu 20-29 yaşlarında ve büyük bir çoğunluğu bekârdır. Yine büyük bir çoğunluğu (%71) tam gün, bir işte ücret karşılığı çalışmaktadır, yarıdan fazlası İşletme fakültesine bağlı işletme bölümünde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin yarıdan fazlası (%58) sınıf tekrarı yapmıştır, yine büyük bir çoğunluğu (%62)'nin evinde bilgisayar mevcuttur, yarıdan fazlası (%53) evlerinde internet bağlantısı bulunmadığını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin dörtte üçünün (%75) tv ders programlarını hiç izlemedikleri görülmektedir. Öğrencilerin ancak dörtte biri (%25, 256 kişi), tv ders programlarını sürekli (%1) veya ara sıra (%24) izleyebilmektedirler. Öğrencilerin çoğunluğu (%33), tv ders programlarını yayın zamanları uygun olmadığı için izleyememektedirler. Ayrıca, tv ders programlarının öğrencilerin ilgisini çekmemesi (%16, 163 öğrenci) ve öğrencilerin programların yararlı olacağına inanmamaları (%15, 153 öğrenci) da tv ders programlarının izlenme oranlarını azaltan faktörlerdir.

Araştırmaya katılan ve tv ders programlarını izleyebilen, dörtte birlik orana sahip 256 öğrenci (%25), programların öğrencilerin öğrenme seviyesine uygun olmadığını (%6) ve konulara ilişkin verilen örneklerin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Tv ders programlarını

izleyebilen öğrencilerin %8'i, ders programlarının süresinin konuları öğrenmek için yeterli olmadığını belirtirken, %6'sı programların yayın tekrar sayısının yeterli olmadığını ifade etmektedirler.

Öğrenciler; tv'de ders anlatan öğretim elemanlarını sırasıyla, konuya hâkim olmadan metni okudukları (%6), programda anlaşılır bir dil kullanmadıkları (%6) ve konuları hızlı anlattıkları (%5), şeklinde değerlendirmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrenciler sınavlara hazırlık canlı tv ders programlarının zamanının uygun olmadığını (%6) ve süresinin yetersiz olduğunu (%6), ayrıca canlı tv ders programı esnasında her derse ilişkin soru çözümü yapılmadığını belirtmişlerdir (%4).

Uzaktan öğrenim gören öğrencilerin, Açıköğretim fakültesi tv ders programlarını izleme sıklığı ile sınıf tekrarı yapma durumu arasında ilişki olup olmadığına ilişkin kay-kare testi sonuçlarına göre, sınıf tekrarı yapanların dörtte üçü ile sınıf tekrarı yapmayanların çoğunluğu, tv ders programlarını hiç izlemediklerini belirtmişlerdir. Sınıf tekrarı yapan ve yapmayanların yaklaşık dörtte biri, tv ders programlarını ara sıra izlemektedirler. Sınıf tekrarı yapan ve yapmayan öğrencilerin tv ders programlarını izleme sıklığına ilişkin görüşlerinde gözlenen bu ilişkinin anlamlı olduğu bulunmuştur ($X^2_{(2)}=23,983$, $p<.05$). Yani, sınıf tekrarı yapan öğrencilerin tv programlarını izlememe oranları daha yüksektir.

Öğrencilerin evde internet bağlantısına sahip olma durumları ile Açıköğretim fakültesi tv ders programlarını izlememe nedenleri arasında ilişki olup olmadığına ilişkin kay-kare testi sonuçlarına göre, evde internet bağlantısına sahip olan öğrencilerin çoğunluğu tv ders programlarını izlememe nedeni olarak sırasıyla, programların yayın zamanının uygun olmadığını, programların yararlı olacağına inanmadıklarını ve programların ilgi çekici olmadığını belirtmişlerdir. Evde internet bağlantısına sahip olmayan öğrenciler ise tv ders programlarını izlememe nedeni olarak sırasıyla, programların yayın zamanının uygun olmadığını, programların ilgi çekici olmadığını ve programların yararlı olacağına inanmadıklarını belirtmişlerdir. Evde İnternet bağlantısına sahip olan ve olmayan öğrencilerin tv ders programlarını izlememe nedenlerine ilişkin görüşlerinde gözlenen bu ilişkinin anlamlı olduğu bulunmuştur ($X^2_{(6)}=18,063$, $p<.05$). Bilindiği gibi, tv ders programları belli zaman aralıklarında yayınlanmakta ve tekrarı belli saatler haricinde yapılmamaktadır. İnternet hizmetlerine ise öğrenciler istedikleri zamanda ve yerde rahatlıkla ulaşabilmektedirler. İnternet bağlantısı olmayan öğrencilerin tv ders programlarının yayın saatlerini uygun bulmamaları zaman ve erişim problemi yaşıyor olabileceklerini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin evde internet bağlantısına sahip olma durumu ile tv ders programlarının niteliğini değerlendirmelerine ilişkin kay-kare testi sonuçlarına göre, evde internet bağlantısına sahip olan öğrenciler sırasıyla, tv ders programlarını yeterli bulduklarını, tv ders programlarının öğrencilerin öğrenme seviyesine uygun olmadığını ve konulara ilişkin verilen örneklerin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Evde internet bağlantısı olmayan öğrenciler ise, tv ders programlarının öğrencilerin öğrenme seviyesine uygun olmadığını, konulara ilişkin verilen örneklerin yetersiz olduğunu, her dersin başında

neler öğretileneğinin açıklanmadığını ve tv ders programlarını nitelik yönünden yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Evde internet bağlantısına sahip olan ve olmayan öğrencilerin tv ders programlarının niteliğini değerlendirmelerine ilişkin görüşlerinde gözlenen bu ilişkinin anlamlı olduğu bulunmuştur ($X^2_{(7)}=16,457$ $p<.05$). İnternet bağlantısına sahip olan öğrenciler internet hizmetlerini daha ilgi çekici ve yararlı bulabilirler. Bu durum, internet bağlantısı olan öğrencilerin tv ders programlarına karşı olumsuz tutum geliştirmelerine neden olabilir. Ayrıca, internet bağlantısına sahip olan öğrenciler tv ders programlarının öğrenme seviyelerine uygun olmadığını belirtirken internetteki karşılıklı etkileşime dayalı derslerle karşılaştırarak bu sonuca ulaşmış olabilirler.

Açıköğretim fakültesi öğrencilerinin tv ders programlarını izlememe nedenleri ile cinsiyet değişkeni arasında ilişki olup olmadığına ilişkin kay-kare testi sonuçlarına göre, erkeklerin çoğunluğu tv ders programlarını izlememe nedenleri olarak, programların yayın zamanının uygun olmadığını, programların ilgi çekici olmadığını ve programların yararlı olacağına inanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum, erkek öğrencilerin tamamına yakınının tam gün bir işte çalışıyor olmaları ile açıklanabilir. Kadınlar ise, tv ders programlarını izlememe nedenleri olarak, yayın zamanının uygun olmadığını, programların yararlı olacağına inanmadıklarını ve programların ilgi çekici olmadığını belirtmişlerdir. Kadın ve erkeklerin tv ders programlarını izlememe nedenlerine ilişkin görüşlerinde gözlenen bu ilişkinin anlamlı olduğu bulunmuştur ($X^2_{(6)}=14,440$ $p<.05$). Kadınların tv ders programlarını izleyememeleri, çalışıyor olmaları, ev işleri, çocuk bakımı gibi sorumlulukları ile açıklanabilir.

Öğrencilerin tv’de ders anlatan öğretim elemanlarını değerlendirmeleri ile cinsiyet değişkeni arasında ilişki olup olmadığına ilişkin kay-kare testi sonuçlarına göre, erkeklerin dördte biri, tv’de ders anlatan öğretim elemanlarının programda anlaşılır bir dil kullanmadıklarını belirtirken, beşte biri konuları hızlı anlattıklarını ve konuya hâkim olmadan metni okuduklarını belirtmişlerdir. Kadınlar ise sırasıyla, tv’de ders anlatan öğretim elemanlarının konuya hâkim olmadan metni okuduklarını, programda anlaşılır bir dil kullanmadıklarını ve konuları hızlı anlattıklarını belirtmişlerdir. Kadın ve erkeklerin tv’de ders anlatan öğretim elemanlarını değerlendirmelerine ilişkin görüşlerinde gözlenen bu ilişkinin anlamlı olduğu bulunmuştur ($X^2_{(6)}=14,249$ $p<.05$). Erkekler daha çok anlatılan konuların anlaşılabilirliği ile ilgilenirken, kadınlar ise, dersi sunan öğretim elemanının konuya hâkimiyetine bakmaktadır.

Öğrencilerin gelir getiren bir işte çalışma durumları ile tv ders programlarını izleme sıklığı arasında ilişki olup olmadığına ilişkin kay-kare testi sonuçlarına göre, tam gün çalışan, yarım gün çalışan ve çalışmayan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu tv ders programlarını hiç izlememektedir. Tam gün çalışan öğrencilerin %21’i, yarım gün çalışan öğrencilerin %29’u, çalışmayan öğrencilerin ise %34’ü tv ders programlarını ara sıra izlemektedir. Gelir getiren bir işte çalışma durumuna göre öğrencilerin tv ders programlarını izleme sıklığına ilişkin görüşlerinde gözlenen bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($X^2_{(4)}=23,594$ $p<.001$). Başka bir deyişle, araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu (%73) bir işte çalıştığı için

mevcut tv programlarını izleyememektedir. Bu durum, tv programlarının öğrencilerin eğitimlerinde olumlu anlamda katkı sağlamasını engelleyen faktörlerden biri olmaktadır.

TARTIŞMA

Demografik verilerle ilgili sonuçlar irdelendiğinde, erkeklerin Açıköğretim sistemini daha çok tercih ettikleri söylenebilir. Toplumumuzda, erkek öğrencilerin ev geçindirme ve aile reisliği gibi sorumluluklarının kadınlara oranla ön planda olması, hem okuyup hem de çalışma zorunluluğunu erkekler açısından daha da önemli hale getirmektedir. Öğrencilerin Açıköğretim fakültesini tercih etmelerinin ikinci önemli nedeni, hem çalışıp hem de okumak isteğinde olmalarıdır. Açıköğretim sistemini tercih eden öğrencilerin çoğunluğu, sanılanın aksine normal öğrenim görme çağındadırlar, yani, açıköğretim öğrencileri belli bir yaşın üzerindeki kişilerden oluşmamaktadır. Bu durumun en temel nedenlerinden biri, ülkemizde üniversite sınavlarına giren öğrencilerin büyük bir bölümünün örgün öğretim programlarına girememesidir. Öğrencilerin yaş ortalamasının düşük olması, araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlasının bekâr olması ile doğru orantılıdır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun 2.sınıf öğrencisi olmasının nedenlerinden biri, örgün öğretim programlarından ayrılan, açıköğretim ve örgün öğretim programlarının 2 yıllık bölümlerinden mezun olanların sınavsız geçiş, dikey geçiş vb. uygulamalar yoluyla 2.sınıf intibak programına kayıt yaptırılmalarıdır.

Öğrencilerin yarısından fazlasının sınıf tekrarı yapması öncelikle, Açıköğretim fakültesini tercih etme nedenleri, Açıköğretim fakültesini ve öğrenim koşullarını bilme dereceleri, çevrenin Açıköğretim fakültesine ve öğrencisine verdiği değerle yakından bağlantılıdır. Araştırmacı (Can)'nın yaptığı araştırmalar (2000, 2004), öğrencilerin fakültelerini benimseyemediklerini, tercih ettikleri bölümlerde istemeden okuduklarını, toplum gözünde üniversite mezunu olmak için ilgili bölümleri tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Ayrıca, öğrencilerin çoğunluğu, Açıköğretim fakültesine girdikten sonraki birkaç yıl, örgün öğretim programlarını kazanabilmek için tekrar üniversite sınavına girmektedirler. Bu süre zarfında sadece, Açıköğretim programlarının öğrencilik haklarından yararlanmaktadır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun evinde bilgisayar olması olumlu bir durumdur. Ancak, bilgisayarın öğretim amaçlı kullanılma derecesi, Açıköğretim fakültesinin bilgisayar hizmetlerinden yararlanma oranı oldukça düşüktür. Öğrencilerin çoğunluğunda bilgisayar bulunmasına karşılık, yarısından fazlasının evinde internet bağlantısı bulunmamaktadır. Bu durum, öğrencilerin Açıköğretim fakültesinin internet hizmetlerine erişimini azaltmakta, konuları öğrenmeleri, sınavlara hazırlanmaları, gelişmelerden haberdar olmaları, fakülte ve arkadaşları ile haberleşmeleri açısından internetin bilinen eğitsel yararlarının kullanımını olanaksız kılmaktadır.

2001 yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Araştırma Birimi tarafından gerçekleştirilen ve yeni kayıt yaptıran 116.538 birinci sınıf öğrencisine uygulanan anket sonuçları (Hakan ve Diğerleri, 2004), Şimşek (1999) tarafından yapılan araştırma sonuçları, Anadolu Üniversitesi tarafından 1998-1999 öğretim yılı başında 270.000 öğrenciye uygulanan anket sonuçları (Güçlü, 1999; Anadolu Haber, 1999) ile Can (2000

ve 2004) tarafından değişik zamanlarda yapılan araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, bu araştırma ile elde edilen bulgular bakımından benzerlikler taşıdığı görülmektedir. Özellikle, öğrencilerin demografik özellikleri, fakültelerine yönelik görüşleri, öğretim materyallerini kullanma dereceleri, fakülte hizmetlerinin öğrenciye sunumu ve yararlanma sıklığına ilişkin görüşlerde benzerlikler görülmektedir. Araştırmaların ortaya koyduğu ortak sonuçlardan biri, öğrencilerin tv ders programlarından yeteri kadar yararlanamadıkları, tv ders programlarının ders başarılarını artırmada diğer öğretim materyallerine göre daha az etkili olduğudur.

Hakan ve Diğerleri (2004) tarafından 2002-2003 öğretim yılında öğrenim gören ve kayıt yenileten 7000 öğrenci üzerinde yapılan araştırma sonuçlarına göre; öğrenciler, televizyon ders programlarını öğretim etkinliklerinin önemli bir parçası olarak kabul etmekte ancak, televizyon programlarından gerektiği gibi yararlanamadıklarını, ayrıca televizyon yayın saatleri ve sürelerinin uygun olmadığını, canlı yayın yapılan derslerin sayısını yeterli bulmadıklarını ifade etmektedirler.

Açıköğretim öğrencilerinden gelen yansımalar, zaman zaman uygulanan sormacalar, özellikle canlı yayın sonrası sınav dönemlerinde yapılan yüz yüze görüşmeler; öğrencilerin televizyon ders programlarını yeterince izlemediklerini ortaya koymaktadır (Candemir, 2002).

Anadolu Üniversitesi tarafından 1995-1996 öğretim yılı içinde yapılan öğrenci anketi sonuçları (Bir, 1996; Akt:Candemir, 2002), incelendiğinde; ankete katılan öğrencilerin yaklaşık %70'i televizyon ders programlarını hiç izlemediklerini belirtirken, yaklaşık %50'si ise televizyon ders programlarının yayın saatleri uygun olmadığı için izleyemediklerini ifade etmişlerdir. Bu sonuç, araştırmada elde edilen sonuçlar ile büyük oranda benzerlikler göstermekle beraber, yaklaşık 11 yıllık süre içerisinde öğrencilerin tv ders programlarına yönelik olumsuz görüşlerinin ortadan kaldırılmasını sağlayacak yeterli çalışmaların yapılmadığının da göstergesi olmaktadır.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular, yukarıda açıklanan ve değişik zamanlarda yapılan araştırma sonuçlarını destekler ve doğrular niteliktedir. Araştırma sonuçlarına göre, Açıköğretim fakültesinde öğrenim gören öğrenciler, örgün öğretim öğrencilerine göre bir çok özellik (yaş, algı, bir işte çalışma durumu, sayı, öğretim materyallerini kullanma ve erişim vb..) bakımından büyük farklılıklar göstermektedir. Araştırmaların ortaya koyduğu gerçek; bu alanın öğrenci beklentileri ve özellikleri, fakültenin hizmetleri, toplum bakış açısı, özel sektörün (dershane, kurslar, yayın evleri vb.) katkısı, ilgisi, sistemdeki yeri açısından yeniden ele alınması ve bilimsel araştırma verileri ışığında geliştirilmesine yönelik çabaların yoğunlaşmasına acil ihtiyaç olduğudur. Toplumumuzda, Açıköğretim Fakültesi'nin üniversite sınavları sonucu, örgün öğrenim görme fırsatını elde edemeyen öğrenciler tarafından, zorunlu olarak tercih edildiği, şeklindeki anlayışın değiştirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Bu durum, nitelikli öğrencilerin sisteme girmesini sağlayacağı gibi, sistemden mezun olanların da nitelikli bireyler olarak iş piyasasında istihdamına hizmet edecektir. Böylece, açıköğretim sistemine yönelik toplumda var olan önyargılar

azalacaktır. ÖSYM Başkanı Yarımağan (2007)'ın, Açıköğretim Fakültesi'ne öğrencilerin sınavsız alınabileceğine ilişkin görüş ve önerileri de göstermektedir ki, Türk Uzaktan Eğitim Sisteminde önemli bir yeri olan Açıköğretim Fakültesi kısmen de olsa, mümkün olduğunca çok sayıda öğrencinin yerleştirilmeye çalışıldığı, niteliğin nicelik boyutu kadar pek düşünülmediği/düşünülemediği bir kurum olarak görülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, Açıköğretim sistemindeki öğrencilerin niceliksel artışından çok, eğitim etkinliklerinin ve öğrencilerin niteliğinin artırılmasına yönelik çabaların sıklaştırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Açıköğretim Fakültesi'nin öğretim etkinlikleri, yalnızca tv ders programlarına dayalı yürütülmektedir. Bir çok seçenek birlikte kullanılmakta, özellikle basılı materyaller, akademik danışmanlık dersleri, bilgisayar destekli eğitim uygulamaları ve internet tabanlı öğretim uygulamaları öğrencilerin yararlandıkları önemli hizmetlerdir. Öğrenciler, bu hizmetlerin tamamından yararlanabileceği gibi, sadece ders kitapları paralelinde tv ders programlarını da takip edebilirler. Bu durum, tv ders programlarının diğer öğretim uygulamaları ile uyumlu olarak yürütülmesini hatta diğer öğretim etkinliklerini desteklemesini zorunlu kılmaktadır. Öğrencilerin tamamı, kayıtlar sonunda zorunlu olarak ders kitaplarını almakta ve sınavlara yönelik olarak da kullanmayı tercih etmektedirler. Ders kitapları, belli aralıklarla yenilenmekte, değiştirilmektedir. Ancak, uygulamaya bakıldığında, tv ders programlarının başta ders kitapları olmak üzere, diğer öğretim uygulamalarındaki değişiklik ve yeniliklere paralel olarak düzenlenmediği görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin tv ders programlarını takip etmesini, öğretim aracı olarak kabullenmesini zorlaştırarak tv ders programlarına karşı dolayısıyla fakültenin hizmetlerine yönelik önyargı geliştirmelerine neden olabilmektedir.

Açıköğretim sisteminde tv ders programlarının önemli bir işlevi olmasına rağmen, programların izlenme oranlarının düşüklüğü, başarıyı ve sisteme olan katılımı olumsuz etkilemektedir. Öğrencilerin çoğunluğunun çalışıyor olması, tv ders programlarının izlenme oranlarını azaltmaktadır. Yayın saatleri, öğrencilerin dinlenme zamanlarına denk gelmekte, bununla birlikte programların sınıf ortamı yerine, klâsik stüdyo ortamında gerçekleştirilmesi izlenme oranını azaltmakta, öğrencilerde tv ders programlarına karşı önyargı oluşmasına neden olmaktadır. Tv ders programları incelendiğinde, çoğunlukla görsel öğelere yer verilmediği, konulara ilişkin verilen örneklerin yetersiz olduğu, güncel olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin en temel beklentisi, sınavlara yönelik programlarda bol soru çözümü yapılmasıdır. Programlardaki bu eksiklik, öğrencilerin programlara yönelik ilgisini azaltmaktadır. Ayrıca, her bölüm ve fakülteye yönelik tv ders programı da bulunmamaktadır.

Uzaktan eğitim sistemi içerisinde mevcut teknolojiye göre en ideal olanı; televizyon, telekonferans, videokonferans ve internet sistemlerinin ve birlikte kullanılmasıdır. Bu tür bir sistem oluşturulduğunda televizyonda canlı yayın esnasında telekonferans sistemi ile soru sorulabilir. İnternet aracılığı ile de dersle ilgili ödevler yapılarak ders sorumlusuna gönderilebilir. Video kaset kullanılarak, her ders istendiğinde oynatılarak seyredilebilir (Varol, 1996).

Sınavlardan beş gün önce, sınavlara hazırlık canlı tv programları 1999 yılından itibaren yayınlanmaktadır. Ancak, akşam saatlerinde yayınlanan ve önceden soru kaydı yapılarak gerçekleştirilen programlar ilgi görmemektedir. Öğrenciler daha önce müracaat etmek kaydıyla programa katılabilmekte, 40 dakikalık programda ancak bir kaç öğrenci soru sorabilmektedir. Yani, programlar her ne kadar canlı yayınlanmış olsa da, öğrencilerin katılımı olmamakla birlikte, programlar klâsik canlı tv programları gibi, tek yönlü gerçekleştirilen yayınlardan öteye gitmemektedir. Ders sayıları ve sürelerinin sınırlılığı, canlı yayına katılma imkânının olmaması, programları işlevsel olmaktan çıkarmaktadır. Önemli olan canlı tv ders programlarının var olması değil, öğrenciler tarafından takip edilebilmesi, öğretimin geliştirilebilmesine hizmet edebilmesidir. Mevcut sistemde, televizyonun uzaktan eğitim sistemi içerisinde öğrencilere eğitsel anlamda yararlı olacak şekilde, öğrencilerin tv ders programlarına ilgi göstermelerine yönelik koşullar henüz sağlanabilmiş değildir. Tv ders programları ile diğer öğretim materyallerinden ders kitapları, internet hizmetleri, e-alıştırma hizmetleri ve e-büro hizmetleri başta olmak üzere bütünleştirilerek öğrencinin ihtiyaç duyabileceği bir şekilde işlevsel hale getirilebildiğinde yararlı olabilecektir.

Dersi sunan öğretim elemanlarının konuya hâkimiyeti, jest ve mimiklerini kullanma durumları, kullandıkları dil ve yöntem-tekniği, izlenme oranlarını önemli derecede etkilemektedir. Yıllar önce stüdyo ortamında çekilen ve kıpırdamadan duran bir öğretim elemanının, önündeki kitaptan sürekli okuyarak bilgiler anlatmaya çalışması, öğrencilerin böyle bir organizasyona ihtiyaç duymadan evde kendi kendilerine gerçekleştirebilecekleri bir etkinlik olmaktan öteye gitmemektedir.

Sınıf tekrarı yapan öğrencilerin programları izlememe oranları, sınıf tekrarı yapmayan öğrencilere göre daha yüksektir. Tv programlarını ara sıra ve sürekli izleme oranı sınıf tekrarı yapmayan öğrencilerde daha yüksektir. Öğrencilerin geçmişte tv programlarını izlemelerine rağmen sınıf tekrarı yapmış olmaları, bundan sonraki tv ders programlarının izlenme oranlarını azaltabilir. Öğrenciler, sınıf tekrarı yapma gerekçesi olarak tv ders programlarını gösterebilirler. Tv ders programlarının izlenme oranını azaltan en temel faktör, programların yayın saatlerinin, öğrencilerin çalışma saatlerine ve dinlenme zamanlarına denk gelmesidir.

Öneriler

1. Öğrencilerin %74'ünün bir işte ücret karşılığı çalıştıkları dikkate alındığında, Uzaktan Eğitim Yönetimi (Açıköğretim Fakültesi Dekanlığı)'nin tüm öğrenme-öğretme süreçlerinin üretimi, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması, öğrenciye sunulması ve değerlendirilmesi aşamalarında, özellikle öğrenci profillerini dikkate alması gerektiği anlaşılmaktadır. Televizyon ders programlarının yayın saatleri, öğrencilerin çoğunluğunun çalıştığı dikkate alınarak düzenlenmeli, yayınlar sürekli olmalıdır. Bu şekilde, daha fazla öğrencinin tv ders programlarını izlemeleri sağlanmış olacaktır. Tv ders programlarının süresi, tüm konuların öğrenilebilmesine olanak verecek şekilde ayarlanmalıdır. Tv ders programlarının yayın tekrar sayıları, öğrencilerin çalışma durumları dikkate alınarak, tüm öğrencilerin izleyebileceği şekilde yeniden düzenlenmelidir.

2. Açıköğretim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin yarıdan fazlası, sınıf tekrarı yapmıştır. Öğrencilerin başarısızlık nedenleri, fakülte yönetimince araştırılmalı, başarısızlığın tv ders programları ile ilişkisi ortaya konulmalı ve gerekli tedbirler alınmalıdır.
3. Televizyon ders programlarının, yayın kalitesi (ses, ışık, görüntü niteliği gibi) bakımından yeterli özellikte olmadığı anlaşılmıştır. Bunların iyileştirilmesine öncelik verilmelidir.
4. Televizyon ders programları öğrencilerin öğrenme seviyeleri ve hazırbulunuşluk düzeylerine göre hazırlanmalıdır. Öğrencilerin tv ders programları esnasında not tutabilmelerine olanak sağlamak için, konuların anlatım hızı iyi ayarlanmalı, gerekli tekrar ve özetler program sonunda gerçekleştirilmelidir.
5. Tv ders programlarında görev alan öğretim elemanları, konuları öğrencilerin dikkatini çekecek şekilde sunmalıdır. Programlar öğrenciyi sıkıcı, bezdirici ve itici olmaktan uzak, motive edici keyif verici nitelikte olmalıdır. Tv ders programları, stüdyo ortamı yerine, geniş bir katılımı sağlayacak şekilde sınıf atmosferine uygun yapılandırılmalıdır. Tv ders programlarında görsel öğelere (resim, film, şekil, grafik, tablo vb.) yer verilmeli, konu alanı uzmanlarından yararlanılmalı, konu ile ilgili güncel olay ve gelişmelerden yararlanılmalıdır.
6. Tv ders programlarının aralarında üniversite ve fakülte ile ilgili önemli gelişmeler, haberler, öğrenciler ve öğretim elemanları ile söyleşilere yer verilmeli, öğrencilerin mümkün olduğunca programa katılımı sağlanmalıdır.
7. Uzaktan eğitim etkinliklerine tahsis edilecek bir tv istasyonu kurulmalı ve burada sadece uzaktan eğitim etkinlikleri ile ilgili yayın yapılmalıdır.
8. Tv ders programları, diğer yöntemlerle gerçekleştirilen (Ders kitapları, Bilgisayar Destekli Eğitim, Deneme sınavları, Akademik danışmanlık dersleri ve Alıştırma yazılımları) eğitim etkinliklerini destekleyici ve pekiştirici işleve sahip olmalıdır. Ders kitapları ve diğer kaynaklarda gerçekleştirilen güncelleme ve değişiklikler, anında tv ders programlarına da yansıtılmalıdır.
9. Tv ders programları tüm fakülte ve bölüme hitap eden dersleri kapsayacak şekilde düzenlenmelidir.
10. Sınavlardan önce sürdürülmekte olan canlı tv ders programlarının süresi artırılmalı, öğrencilerin programa canlı olarak bağlanarak soru sormaları sağlanmalıdır. Tv ders programlarında, konu ile ilgili geçmiş sınavlarda sorulmuş veya sorulması muhtemel olan test sorularının çözümü yapılarak öğrencilerin konuları pekiştirmesine yardımcı olunmalıdır. Sınavlara yönelik hazırlanan canlı tv ders programlarını izleyebilen öğrencilerin beşte biri, bu programlarda her derse ilişkin soru çözümünü yapılmadığını belirtmişlerdir.
11. Yönetim, tv ders programları ile ilgili olarak yukarıda ifade edilen öğrenci problemlerine kulak vermeli ve çözümler üretmelidir. Televizyon tek yönlü bir iletişim

aracı olması nedeniyle öğrencilerin o andaki tutum, davranış ve tepkilerini belirleme şansı bulunmamaktadır. Tv yayın saatleri ve sürelerinin öğrenci ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmesinde sorunlarla karşılaşmaktadır. Tv'den yayınlanacak ders programlarının uzaktan öğretimi tamamlamak amacıyla mı, yoksa öğretimin belli bölümlerinde mi kullanılacağı iyi tespit edilmelidir.

KAYNAKLAR

- Anadolu Haber A.Ü. (1999). *Açıköğretim, İktisat ve İşletme Fakülteleri Özel sayısı* Eskişehir:Etam A.Ş. Basımevi, Nisan sayısı.
- Bakioğlu, A. ve Can, E. (2005). "Assesment Of Internet Service In Distance Learning (A Need For Critical Thinking)", ISATT 2005 Conference, July 3rd-6th 2005, Sydney/Australia.
- Berkem, M.L; Gürdal, A; Bakioğlu, A; ve Yavuz, E. (2001). "Öğretmenlerin Meslek İçinde Gelişmelerinde İnternet'in Rolü". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*. İstanbul:EDAM(Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları, İletişim Hizmetleri Tic.Ltd.Şti), Aralık-2001.
- Can, E. (2000). "Anadolu Üniversitesi'nde Uzaktan Eğitim Teknolojileri İle Lisans Öğrenimi Gören Öğrencilerin Öğretim Süreçlerinde Karşılaştıkları Sorunlar" Lisans Tezi, IX. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'ne sunulan sözlü bildiri, Erzurum.
- Can, E. (2004). "Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Eğitimlerini Değerlendirmeleri" XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı'na sunulan sözlü bildiri, Malatya.
- Candemir, A. (2002). "Açıköğretim Fakültesi'nin Tv Yayın Olanakları ve Koşulları", Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu Web Sitesi <http://aof20.anadolu.edu.tr>, 11.02.2007; 10:88, Eskişehir.
- Curabay, Ş. ve Demiray, E. (2002). "20. Kuruluş Yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi ve Açıköğretim Fakültesi Eğitim Televizyonu (ETV)" Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1354, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No:721.
- Güçlü, A. (1999). "Açıköğretimin Profili", *Milliyet*. 5 Şubat , s.5.
- Hakan, A. ve Diğerleri (2004). "Açıköğretim Sistemi Lisans Programlarının Değerlendirilmesi" Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1554, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No:819.
- İşman, A. (1998). "İnternet ve Eğitim", Uzaktan Eğitim, Yaz. Türkiye II.Uzaktan Eğitim Sempozyumu, Ankara: Uzaktan Eğitim Vakfı, M.E.B, FRTEB.
- İşman, A. ve Diğerleri (2002). "Uzaktan Eğitimin Yönetimi: Bir Model Önerisi," Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu Web Sitesi <http://aof20.anadolu.edu.tr>, 20.10.2006; 23:48, Eskişehir.
- Kesim, M. (2002). "Herkes İçin, Her Yerde, Her Zaman Etkin Öğrenim, e-öğrenme" Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu Web Sitesi <http://aof20.anadolu.edu.tr>, 22.10.2006; 21:32, Eskişehir.

- Özer, B. (1998). “Teknoloji Ağırlıklı Eğitim Yaklaşımı Olarak Uzaktan Eğitim,” *Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1021, AÖF Yayınları No:564.
- Özkul, A.E. (2004). “Sisteme 850 Bini Aşkın Öğrenci Kayıtlı” [http://www.memurlar.net/Portal Tools](http://www.memurlar.net/PortalTools), 03.02.2004; 23:38.
- Şakar, A. N. (1997). “*Anadolu Üniversitesi Uzaktan Öğretimde Bilgi Sistemi*”, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No:997, AÖF Yayınları No:554.
- Şimşek, A. K. (1999). “*Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Akademik Danışmanlık Hizmetleri veya Özel Kursları Tercih Nedenlerinin İstatistiksel Analizi*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Varol, A. (1996). “Televizyon-Telekonferans ve İnternet Sistemlerinin Uzaktan Eğitim Amaçlı Kullanımı” Türkiye I. Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumu, Ankara: M.E.B, FRTEB.
- Yarımağan, Ü. (2007). “*Bazı Fakültelelere Sınavsız Girilebilir*”, <http://www.memurlar.net/haber/64831> 13.02.2007 09:18